

Küreselleşme Farklı Gelir Grubundaki Ülkelerde Ekonomik Büyüme Nasıl Etkilenmektedir? ¹

Pınar HAYALOĞLU

Yrd. Doç. Dr., Gümüşhane Üniversitesi, İİBF,
pinarhayaloglu@gumushane.edu.tr

Cemalettin KALAYCI

Doç. Dr., Karadeniz Teknik Üniversitesi, İİBF,
ckalayci@ktu.edu.tr

Seyfettin ARTAN

Doç. Dr., Karadeniz Teknik Üniversitesi, İİBF,
artan@ktu.edu.tr

Küreselleşme Farklı Gelir Grubundaki Ülkelerde Ekonomik Büyüme Nasıl Etkilenmektedir?

Özet

Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmelerin etkisiyle hız kazanan küreselleşmenin ekonomik, sosyal ve politik etkileri son zamanlarda sıklıkla tartışılan konuların başında gelmektedir. Literatürde küreselleşmenin düzeyini ve etkilerini ölçmek için çeşitli küreselleşme endeksleri kullanılmaktadır. Bu çalışmada; ekonomik, sosyal ve politik alt endekslerden oluşan KOF küreselleşme endeksi kullanılmıştır. Çalışmada, küreselleşmenin ekonomik büyüme üzerindeki etkileri panel veri analiz yöntemi kullanılarak 1995-2011 döneminde yüksek, üst orta, düşük orta ve düşük gelirli ülkeler için analiz edilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre; küreselleşmenin ekonomik büyüme üzerindeki etkileri ülkelerin gelişmişlik düzeylerine göre farklılık arz etmektedir. Bu sonuç, küreselleşme endeksinin alt bileşenlerinin kullanılması durumunda da değişmemektedir.

Anahtar Kelimeler: Küreselleşme, Ekonomik Büyüme, Panel Veri Analizi

How does Globalization Affect Economic Growth Across Different Income Group Countries?

Abstract

Economic, social, and political effects of globalization, which accelerated by the impact of developments in information and communication technologies, have been in the lead of much discussed subjects recently. Various globalization indices have been used in the literature for measuring the globalization's level and effects. This study uses consisting of KOF globalization index, which consist of economic, social, and political sub-indices. The study analyzed effects of globalization on economic growth by using panel data analysis for high, upper middle, lower middle and low income countries over the period 1995-2011. According to the results, the effects of globalization on economic growth have differentiated in terms of countries' development level. The result has not changed on using the subcomponent of globalization index.

Keywords: Globalization, Economic Growth, Panel Data Analysis

¹ Bu çalışma, 18-20 Ekim 2014 tarihlerinde Türkiye Ekonomi Kurumu tarafından Antalya'da düzenlenmiş olan Dördüncü Uluslararası Ekonomi Konferansı'nda sunulan bildirinin yeniden gözden geçirilmiş ve düzenlenmiş halidir.

1.Giriş

Küreselleşme ulusal sınırların önemini yitirdiği, üretim faktörlerinin, mal ve hizmetlerin uluslararası dolaşımının önündeki engellerin kaldırıldığı, ülkeler arasında sosyal, kültürel ve politik etkileşimin arttığı bir süreçtir. Küreselleşme süreci ikinci dünya savaşı sonrası hız kazanmış ve o dönemden itibaren dünya gündemini meşgul eden en önemli konulardan birisi olmuştur. Bununla birlikte hala küreselleşmenin kapsamına ilişkin dünyada bir mutabakat oluşturulamamıştır. Özellikle ideolojik kaygılarla küreselleşmenin ele alınması küreselleşmeye ilişkin yaklaşımları farklılaştırmıştır. İnsanların ilgi alanlarına ve bakış açılarına göre farklı anlamlar yüklenen küreselleşme, toplumsal yaşamın her alanında yaşanan değişimi ifade etmek için kullanılmaktadır. Ekonomik temelli olarak başlayan küreselleşme eğilimleri zamanla haberleşme, ulaşım ve teknoloji alanında yaşanan köklü değişimlerle birlikte hız kazanmıştır. Böylece toplumlar arasında başlayan ekonomik etkileşim daha sonra beraberinde sosyal, kültürel ve siyasal etkileşimi de getirmiştir.

Küreselleşme ile birlikte ülke ekonomileri daha yakın ve daha bağlantılı hale gelmektedir. Bununla birlikte bir yandan dünyada küreselleşme düzeyi hızlı bir şekilde artarken, diğer yandan küreselleşmenin ekonomik büyüme, eşitsizlik, yoksulluk, bölgesel dengesizlik, kültürel baskınlık, çevre kirliliği, iklim değişikliği gibi etkileri konusunda endişeler de artmaktadır. Özellikle küreselleşmenin nimetlerinden yararlanan yüksek gelirli gelişmiş ülkelerin aksine düşük gelir düzeyine sahip gelişmekte olan ülkeler; üretim, milli gelir, istihdam ve refah düzeyinin azalması, işsizlik, yoksulluk, eşitsizlik, kültürel ve çevresel erozyonun artması gibi olumsuz etkilerine dikkati çekerek küreselleşme sürecine karşı direnç göstermektedirler. Dolayısıyla günümüzde, tarafsız olanların dışında, küreselleşmeye ilişkin birbirine zıt iki temel yaklaşım mevcuttur. Küreselleşme taraftarları küreselleşmenin dünya refahını arttıracaklarını, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler arasındaki farklılıkları azaltacağını ileri sürerken, küreselleşme karşıtı olanlar ise bu sürecin gelişmiş ülkelerin gelişmekte olan ülkeleri sömürsünü kolaylaştırdığını ifade ederek, gelecekte gelişmiş ülkelerle gelişmekte olan ülkeler arasındaki uçurumu daha da derinleştireceğini iddia etmektedirler.

Kanaatimizce küreselleşme ve etkileri konusunda tam bir mutabakata varılamamış olmasının temel sebeplerinden birisi, "kimin için küreselleşme?" sorusunun eksik sorulmasından kaynaklanmaktadır. Çünkü sadece küreselleşme sürecine dahil olmak, küreselleşmenin sunduğu fırsatlardan yararlanabilmek için yeterli değildir. Bu çerçevede, küreselleşmeden asıl yararı ekonomik ve kurumsal altyapısını tamamlamış, teknolojiye dayalı katma değeri yüksek ürünler üretebilen, yeterli kalifiye işgücüne sahip yüksek gelirli ülkeler sağlamaktadır. Yani küreselleşmenin etkileri kimin için baktığınıza bağlı olarak değişmektedir.

Literatür incelendiğinde daha önce yapılan çalışmalarda küreselleşmenin ekonomik büyüme üzerindeki etkileri analiz edilirken ülkelerin gelişmişlik düzeylerine pek dikkat edilmediği görülmektedir. Bu çalışma, Dünya Bankası'nın gelir sınıflandırmasını² kullanarak farklı gelişmişlik düzeyine sahip ülkelerde küreselleşmenin ekonomik büyüme üzerindeki etkilerini analiz etmektedir. Ayrıca, model oluştururken ekonomik büyümenin sadece ekonomik değil aynı zamanda kurumsal belirleyicileri de dikkate alınmıştır.

Bu çalışmanın amacı yüksek, üst orta, düşük orta ve düşük gelirli ülkelerde küreselleşmenin ekonomik büyüme üzerindeki etkilerini analiz etmektir. KOF küreselleşme endeksinin kullanıldığı çalışmada, sadece genel küreselleşmenin değil aynı zamanda ekonomik, sosyal ve politik küreselleşmenin ekonomik büyüme üzerindeki etkileri test edilmiştir. Elde edilecek bulguların özellikle daha liberal politika uygulayan ülkelerin politika geliştirmelerine yön verici olması beklenmektedir.

Çalışmanın ilerleyen bölümleri şu şekilde organize edilmiştir: İkinci bölümde, küreselleşmenin ölçülmesi problemi ve alternatif ölçüm yöntemleri ile dünyada küreselleşmenin boyutu üzerinde durulmuştur. Üçüncü bölümde, küreselleşme ve ekonomik büyüme ilişkisini test eden literatür gözden geçirilmiştir. Analizde kullanılan veri kaynaklarının tanıtıldığı dördüncü bölümü, ekonometrik yöntem ve bulguların tartışıldığı beşinci bölüm takip etmiştir. Altıncı bölümde çalışmanın genel bir değerlendirilmesi yapılmıştır.

2. Küreselleşmenin Ölçülmesi ve Dünyada Küreselleşmenin Boyutu

2.1. Küreselleşmenin Ölçülmesi

Genel kabul görmüş tek bir tanımı yapılamadığı için küreselleşmeyi ölçmek oldukça zordur. Bununla birlikte küreselleşmeyi ölçmek amacıyla standart kurallara bağlı olmayan çeşitli yöntemler geliştirilmiştir. Bazı araştırmacılar ticari açıklık, doğrudan yabancı sermaye yatırımları, ortalama gümrük tarife oranları gibi tek bir değişkeni dikkate alarak küreselleşmeyi ölçmeye çalışırken, bir kısım araştırmacılar ise geliştirdikleri endekslerle küreselleşmeyi ölçmektedirler. Küreselleşme endeksleri ile hesaplama yapılırken birçok değişken kullanılarak küreselleşmenin ekonomik, sosyal ve siyasi boyutları ölçülmeye çalışılmaktadır.

---

² Dünya Bankası Atlas yöntemine göre ülkeler gelişmişlik düzeylerine göre sınıflandırılırken kişi başına düşen gelirleri esas alınmaktadır. Buna göre, 2013 yılı itibarıyla kişi başına düşen geliri 1045 dolar ve altında olan ülkeler düşük gelirli, 1046-4125 dolar arasında olan ülkeler düşük orta gelirli, 4126-12745 dolar arasında olan ülkeler üst orta gelirli, 12746 dolar ve üstünde olan ülkeler ise yüksek gelirli ülkeler olarak sınıflandırılmaktadır.

2000 yılından bu yana araştırmacılar çeşitli endeksler yardımıyla küreselleşmeyi ölçmeye çalışmaktadırlar. Bu kapsamda ilk olarak 2001 yılında A.T. Kearney Dış Politika (KFP) Küreselleşme Endeksi geliştirilmiştir. Daha sonra 2002 yılında KOF küreselleşme endeksi, 2004 yılında CSGR küreselleşme endeksi, 2008 yılında Maastricht Küreselleşme Endeksi (MGI) ve 2010 yılında Yeni Küreselleşme Endeksi (NGI) geliştirilerek küreselleşme ölçülmeye çalışılmıştır (Martens vd., 2014: 2).

KFP küreselleşme endeksi, Andrew Thomas Kearney tarafından kurulmuş olan küresel yönetim danışmanlık firması A.T Kearney ve Foreign Policy dergisi tarafından yıllık olarak yayınlanmaktadır. 2003-2007 dönemini kapsayan endeks, ekonomik entegrasyonun yanında teknolojik bağlantı, kişisel iletişim ve politik katılımı da ölçmektedir. Hesaplama yapılırken ticaret, yabancı sermaye yatırımları, internet kullanımı, uluslararası seyahat, turizm ve uluslararası kuruluşlara üyelik gibi toplam 12 değişken dikkate alınmaktadır (KFP, 2007: 1).

KOF küreselleşme endeksi 2002 yılında İsviçre KOF Ekonomik Araştırmalar Enstitüsü'nde Axel Dreher tarafından geliştirilmiştir (Caselli, 2012: 46). Daha sonra Dreher vd. (2008) tarafından gözden geçirilerek güncellenen endeks; ekonomik, sosyal ve politik küreselleşme olmak üzere üç alt endeksten oluşmaktadır (KOF, 2014c: 1). Ekonomik küreselleşmenin genel endekste ki ağırlığı yüzde 36, sosyal küreselleşmenin yüzde 38 ve politik küreselleşmenin yüzde 26'dır. Çalışmanın ekinde yer alan Tablo 12'de görüldüğü gibi endekste 23 değişken yer almakta olup, bu değişkenlerin 8 tanesi ekonomik küreselleşme, 11 tanesi sosyal küreselleşme, 4 tanesi ise politik küreselleşmeyi ölçmek amacıyla kullanılmaktadır. Ekonomik küreselleşme düzeyini ölçmek için uluslararası ticaret, doğrudan yabancı sermaye yatırımları, portföy yatırımları, ortalama gümrük tarife oranı gibi değişkenler kullanılırken; sosyal küreselleşme endeks değerinin hesaplanmasında uluslararası telefon görüşmeleri, uluslararası turizm, internet kullanımı, kişi başına düşen McDonald's restoranları sayısı, kişi başına düşen IKEA sayısı vb. değişkenler kullanılmaktadır. Ayrıca ülkedeki konsolosluk sayıları, uluslararası kuruluşlara üyelik, BM Güvenlik Konseyi görevlerine katılım ve uluslararası antlaşmalar olmak üzere 4 temel değişken kullanılarak politik küreselleşme endeksi ölçülmektedir.

CSGR küreselleşme endeksi, temelde KFP endeksi yaklaşımı takip edilerek Warwick Üniversitesinde yer alan Küreselleşme ve Bölgeselleşme Çalışma Merkezi tarafından geliştirilmiştir (Dreher vd., 2008: 28). KFP endeksi ile oldukça benzer olan CSGR endeksi, 1982-2004 döneminde 16 değişken kullanarak 62 ülke için küreselleşmenin ekonomik, sosyal ve politik boyutlarını yıllık olarak ölçmektedir (Samimi vd., 2012: 29).

Martens ve Zywiets (2006) tarafından oluşturulan MGI endeksi daha sonra Martens ve Raza (2008) tarafından geliştirilmiştir. MGI ile küreselleşmenin ekonomik, sosyal-kültürel, teknolojik, ekolojik ve politik boyutu ölçülmektedir. Endeks sayesinde küresel değişim ve küreselleşme düzeyi bakımından ülkeleri

karşılaştırmak mümkün olmaktadır. Endeks kapsamında 117 ülke için sadece 2000, 2008 ve 2012 yıllarına ilişkin hesaplama yapılmıştır (Figge ve Martens, 2014: 47).

NGI endeksi, Vujakovic (2010) tarafından geliştirilmiştir. Endeks kapsamında 21 değişken kullanılarak ülkelerin ekonomik, sosyal ve politik küreselleşme düzeyleri ölçülmektedir. Diğer endekslerden farklı olarak küreselleşme ile bölgesel entegrasyon arasındaki farkı açıklamak için ülkeler arasındaki coğrafik uzaklık, ticaret değişkeni içinde endekse dahil edilmiştir. Ticaret değişkeni kapsamında ülkelerin yıllık toplam ihracat ve ithalat değerlerinin GSYH'ya oranı coğrafik uzaklık ile ağırlıklandırılmış olarak hesaba katılmaktadır (Vujakovic, 2010: 5-6).

Tablo 1: Küreselleşme Endekslerinin Karşılaştırılması

Endeks	Dönem	Ülke Sayısı	Değişken Sayısı	Ekonomik Küreselleşme					Sosyal Küreselleşme			Politik Küreselleşme		
				Portföy Yatırımları	Doğrudan Yabancı Sermaye Yatırımları	Dışa açıklık	Tarife ve Sermaye Kısıtlamaları	Coğrafi Uzaklık	Kültürel Yapı	Bilgi ve İletişim	Çevre	Uluslararası Kuruluşlara Üyelik	Birleşmiş Milletler Görevlerine Katılım	Ülkelerdeki Konsolosluklar
KFP	1971-2007	72	12	-	+	+	-	-	-	+	-	+	+	-
KOF	1970-2011	207	23	+	+	+	+	-	+	+	-	+	+	+
CSGR	1982-2004	62	16	+	+	+	-	+	-	+	-	+	+	-
MGI	2000-2012	117	11	+	+	+	-	+	-	+	+	-	-	-
NGI	1995-2005	70	21	+	+	+	-	+	+	+	-	+	+	+

Kaynak: Samimi vd. (2012), Elmawazini ve Nwankwo (2013), Vujakovic (2010) ve Potrafke (2014)'den yararlanılarak yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

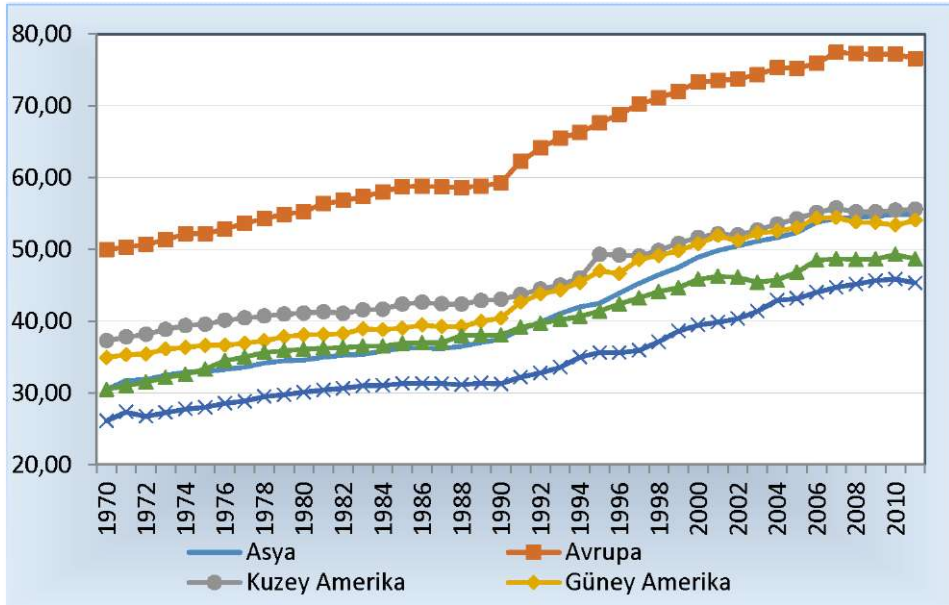
Tablo 1'de başlıca küreselleşme endeksleri karşılaştırmalı olarak verilmiştir. Bu doğrultuda, endeksler arasında hesaplamanın yapıldığı dönem ve kullanılan değişkenler yönünden farklılıklar bulunmaktadır. Bu yönüyle bakıldığında KOF ve KFP endeksi ön plana çıkmaktadır. Özellikle KOF küreselleşme endeks değerleri 1970 yılından bugüne kadar yıllık olarak elde edilebildiği için araştırmacılar tarafından çoğunlukla tercih edilmektedir. Bununla birlikte söz konusu endekte sosyal küreselleşmenin ölçülmesinde McDonald's restoranları sayısı ve IKEA sayısı gibi batı kültürüne ait ürünlerin kullanılması küreselleşmenin batıya özgü bir unsur olmadığını ileri süren kesimler tarafından eleştirilmektedir³.

³ Küreselleşme endekslerine yönelik detaylı tartışma için Caselli (2008), Scholte (2008) ve De Lombaerde ve Iapadre (2008)'e bakılabilir.

2.2. Dünyada Küreselleşmenin Boyutu

KOF küreselleşme endeksi verilerine göre bölgeler itibariyle dünyada küreselleşmenin boyutu Grafik 1’de yer almaktadır. Dikkat edileceği üzere Avrupa ülkeleri 1970 yılından günümüze küreselleşme düzeyi en yüksek grubu oluşturmaktadır. Dünya küreselleşme sıralamasında ikinci sırada ise Kuzey Amerika ülkeleri yer almaktadır. Öte yandan küreselleşme düzeyi en kötü durumda olan ülkeler ise sırasıyla Afrika ve Okyanusya bölgesindeki ülkelerdir. Ayrıca Grafik 1’den takip edileceği üzere, Asya ve Okyanusya ülkelerinin 1970’li yıllardaki başlangıç küreselleşme düzeyleri aynı olmasına rağmen 1990’lı yıllardan sonra Asya ülkelerinde küreselleşme düzeyi hızlı bir şekilde artmıştır. Şöyle ki, 1990’lı yıllarda Asya ülkelerinde küreselleşme seviyesi hızlı bir artış trendine girmiş ve Okyanusya ile Güney Amerika ülkelerini geride bırakarak Kuzey Amerika ülkelerinin küreselleşme seviyesine ulaşmıştır.

Grafik 1: Bölgeler İtibariyle Küreselleşme Düzeyi

Kaynak: KOF, <http://globalization.kof.ethz.ch> verileri kullanılarak yazarlar tarafından hazırlanmıştır.

KOF genel küreselleşme ve ekonomik, sosyal ve politik küreselleşme alt endekslerine göre, 207 ülke için yapılan hesaplamalardan hareketle oluşturulan dünya küreselleşme ülke sıralamaları Tablo 2’de yer almaktadır. Genel endeks ve alt endeksler bağlamında dikkati çeken bulgu, Singapur dışarıda tutulduğunda küreselleşmede ilk sıralarda Avrupa ülkelerinin olduğudur. Örneğin genel küreselleşme endeksinde İrlanda 92.17 puanla birinci sırada yer alırken, bu ülkeyi

91.61, 91.33 ve 90.48 puanla sırasıyla Belçika, Hollanda ve Avusturya takip etmektedir. Küreselleşme alt endekslerinde de Avrupa ülkelerinin ağırlığı söz konusu olmakla beraber ekonomik ve sosyal küreselleşmede ilk sırada yer alan ülke sırasıyla 96.69 ve 91.61 puanla Singapur'dur.

Tablo 2: KOF Küreselleşme Endeksine Göre Ülke Sıralaması (2014)

Genel Küreselleşme			Ekonomik Küreselleşme		Sosyal Küreselleşme		Politik Küreselleşme	
Sıra No	Ülke Adı	Endeks Değeri	Ülke Adı	Endeks Değeri	Ülke Adı	Endeks	Ülke Adı	Endeks Değeri
1	İrlanda	92.17	Singapur (1)	96.69	Singapur (1)	91.61	Fransa (1)	97.76
2	Belçika	91.61	İrlanda (2)	93.69	İrlanda (2)	91.55	İtalya (2)	97.71
3	Hollanda	91.33	Lüksemburg (3)	92.53	Avusturya (3)	91.47	Belçika (3)	96.75
4	Avusturya	90.48	Malta (4)	91.78	İsviçre (4)	90.86	Avusturya (4)	96.54
5	Singapur	88.63	Hollanda (5)	91.17	Hollanda (5)	90.33	İngiltere (5)	96.19
12	Kanada	85.63	Kanada (34)	76.11	Kanada (8)	88.91	Brezilya (8)	94.72
17	İngiltere	83.72	İngiltere (45)	72.31	Fransa (10)	86.70	Kanada (11)	94.12
21	Fransa	82.76	Fransa (52)	67.88	İngiltere (11)	86.07	Hollanda (15)	93.01
26	Almanya	79.47	Almanya (58)	65.73	Almanya (15)	83.71	Türkiye (16)	92.74
32	ABD	74.94	Meksika (78)	61.59	ABD (28)	77.96	Hindistan (17)	92.52
46	Türkiye	68.20	ABD (87)	59.19	Japonya (54)	66.58	ABD (18)	92.47
56	Rusya	65.42	Türkiye (107)	53.23	Türkiye (57)	65.67	Almanya (19)	92.44
59	Japonya	65.00	Brezilya (113)	51.59	Rusya (59)	64.77	İrlanda (25)	90.94
70	Meksika	60.78	Rusya (114)	51.56	Çin (92)	52.42	Japonya (29)	89.96
72	Çin	60.50	Çin (116)	50.72	Meksika (94)	51.79	Çin (40)	85.87
76	Brezilya	59.78	Japonya (125)	45.44	Brezilya (115)	43.61	Rusya (42)	85.66
112	Hindistan	50.41	Hindistan (133)	41.67	İran (146)	33.31	Singapur (79)	73.06
156	İran	41.27	İran (150)	29.47	Hindistan (155)	29.85	Meksika (80)	72.74
180	Sudan	31.70	Sudan (151)	28.12	Sudan (194)	18.86	İran (91)	69.29
189	Kiribati	26.20	Etiyopya (153)	25.11	Etiyopya (199)	15.60	Sudan (128)	55.38
191	Somali	24.03	Burundi (154)	23.13	Kongo (200)	15.15	Kiribati (188)	21.93

Kaynak: KOF, http://globalization.kof.ethz.ch/media/filer_public/2014/04/15/rankings_2014.pdf. Parantez içi değerler ilgili ülkenin sıralamasını göstermektedir.

Dünya ülkeleri ile olan politik entegrasyonunun oldukça düşük düzeyde olması nedeniyle Singapur, politik küreselleşme alt endeksinde ilk sıralardaki yerini koruyamamakta ve 73.06 puanla 79. sırada yer almaktadır. Politik küreselleşme alt bileşeninde Fransa ve İtalya ilk sıralarda yer almaktadır. 207 ülkeden oluşan listenin son sıralarında ise Grafik 1'de ifade edildiği üzere Afrika ve Okyanusya bölgesinde yer alan Somali, Sudan, Etiyopya ve Kiribati gibi ülkeler yer almaktadır.

Türkiye'nin KOF genel küreselleşme ve alt endeksler bağlamında durumuna bakıldığında, genel küreselleşme endeksinde 68.2 puanla 46. sırada yer aldığı görülmektedir. Diğer alt endeksler ve genel endeksle kıyaslandığında, Türkiye ekonomik küreselleşme endeksinde 53.23 ile en az puana sahip olup dünya sıralaması 107'dir. Öte yandan Türkiye; politik küreselleşme endeksinde 92.74 puanla 207 ülke arasında 16. sırada, sosyal küreselleşmede ise 65.67 puanla 57. sırada yer almaktadır.

3. Literatür Taraması

Küreselleşmenin ekonomik ve sosyal etkileri uzun zamandan beri iktisat literatüründe tartışılan temel konulardan biri olmasına rağmen ampirik olarak bu ilişkilerin test edilmesi ancak son zamanlarda söz konusu olmuştur. Bunun başlıca nedenlerini; küreselleşmenin etkilerinin daha çok ideolojik temelde tartışılması, teorik temelinin yetersiz olması, veri yetersizliği ve küreselleşmenin ölçülmesi sorunu şeklinde sıralamak mümkündür. Dünyada küreselleşmenin ekonomik ve sosyal etkilerine yönelik tartışmalar, özellikle Uluslararası Para Fonu (IMF) ve Dünya Bankası gibi uluslararası kuruluşların tartışmaya katılması ile birlikte iyice alevlenmiştir. Günümüzde IMF ve Dünya Bankası tarafından desteklenen ve Washington uzlaşısı olarak bilinen hakim liberal görüş; küreselleşmenin ticaret, yatırım imkanlarını ve teknolojik gelişmeyi arttırarak, ulaşım maliyetlerini azaltarak ve bilginin/malların serbestçe dolaşımına imkan vererek üretim ve istihdamı arttırdığını, buna karşılık yoksulluk seviyesini azalttığını ileri sürmektedir. 1950'li yıllardan sonra ülkelerin sık sık IMF ve Dünya Bankasının kapısını çalmaya başlaması ile birlikte bu görüş yaygın uygulama alanı bulmuş ve özellikle ticari küreselleşme hızlı bir şekilde artmıştır. Örneğin Wacziarg ve Welch (2003: 1)'in, 141 ülkeyi analiz ettiği çalışmasından elde edilen bulgulara göre; 1960 yılında dünya nüfusunun %19'unu barındıran 141 ülkenin %15.6'sı dışa açık ticari politikalar uygularken, bu oranlar 2000 yılında sırasıyla %46 ve %73 olarak gerçekleşmiştir. Yani 2000 yılında inceleme konusu olan 141 ülkenin %73'ü dışa açık politikalar uygulamaya başlamıştır ki bu oran 1960'a kıyasla yaklaşık beş kat daha fazladır.

Başta Stiglitz (2004) ve Krugman (2007) olmak üzere birçok iktisatçı ise küreselleşmenin ekonomik büyüme ve gelir dağılımı üzerindeki etkilerinin ülkeden ülkeye değişiklik arz ettiğini ifade etmektedirler. Buna göre, özellikle gelişmekte olan ülkelerde dış dünya ile entegrasyonu sağlayacak ekonomik ve kurumsal yapının yetersiz olması küreselleşmenin ekonomik büyüme üzerindeki pozitif etkisini düşürmekte hatta azaltmaktadır. Çünkü küreselleşme bir taraftan işgücünün yeni iş bulma imkanlarını sınırlarken öte yandan ekonomideki riskleri ve kırılganlıkları arttırarak ekonomiyi dış şoklara karşı korumasız hale getirmektedir. Küreselleşmenin ekonomik büyüme ve gelir dağılımına etkileri konusundaki bir diğer yaklaşım ise küreselleşmenin ekonomik büyümeyi arttırdığını, ancak gelir

dağılımı ve çevre üzerindeki olumsuz etkileri birlikte dikkate alındığında ekonomik büyüme üzerindeki pozitif etkisinin anlamsızlaştığını ileri sürmektedir.

Öte yandan Salvatore (2004)'nin, farklı gelişmişlik ve küreselleşme düzeyine sahip bölgelerde, 1960-2000 yılları arasındaki kişi başına düşen gelirdeki büyümeyi alt dönemler itibarıyla karşılaştırmalı olarak analiz ettiği çalışmasından elde edilen bulgular, küreselleşme tartışmalarına farklı bir boyut kazandırmıştır. Yazarın dönemsel kişi başına düşen gelirdeki büyümeden yola çıkarak elde ettiği sonuçlar, küreselleşme ve liberal politikalar olmadan da ülkelerin büyüme sürecine girebileceği ve büyüyebileceğini ancak belirli bir gelir seviyesi aşıldıktan sonra küreselleşme ve liberal politika uygulamalarının ülkelerin ekonomik büyümelerini arttıracaklarını ortaya koymaktadır.

Küreselleşmenin ekonomik etkileri sadece teorik olarak değil ampirik olarak da literatürde sıkça tartışılmaktadır. Çalışmanın ikinci bölümünde detaylı olarak analiz edildiği üzere küreselleşmenin ölçülmesindeki sorunlar nedeniyle küreselleşmenin etkilerini analiz eden ilk çalışmalarda ticari küreselleşmeyi temsilen ticari dışa açıklık, ortalama tarife oranları; finansal küreselleşmeyi temsilen ise doğrudan yabancı sermaye yatırımları ve yabancı varlık ve yükümlülüklerinin kullanıldığı görülmektedir. 2000'li yıllardan sonra küreselleşmenin ekonomik, sosyal, politik ve kültürel boyutlarını da içeren KOF, KFP, CSGR, MGI ve NGI gibi küreselleşme endekslerinin geliştirilmesi ile beraber daha uzun dönemi kapsayan panel veri analizleri yapılmaya başlanmıştır. Yapılan çalışmalar özellikle gelişmekte olan ülkelerde ve geçiş ekonomilerinde küreselleşmenin daha etkili olduğunu ortaya koymaktadır.

Küreselleşmenin ölçütü olarak dışa açıklık ve ortalama tarife oranları gibi değişkenleri kullanan çalışmalardan Levine ve Renelt (1992), Sachs ve Warner (1995), Harrison (1996), Edwards (1998), Greenaway vd. (1998) ve Brunner (2003) ticari dışa açıklığın ekonomik büyüme ve toplam faktör verimliliği üzerinde pozitif bir etkiye sahip olduğunu ortaya koymuşlardır. Öte yandan Dollar (1992), Rodriguez ve Rodrik (1999), Clemens ve Williamson (2004) düşük tarife oranları ya da tarifelerin olmadığı dışa açık politikaların ekonomik büyümeyi arttırdığını tespit etmişlerdir. Bir diğer çalışmada Garrett (2001) ve Dollar ve Kraay (2004), küreselleşmenin ekonomik etkilerinin ülkeler arasında farklılık arz ettiğini ve özellikle gelişmekte olan ülkelerde ticari dışa açıklığın ekonomik büyümeyi arttırdığını ve yoksulluğu azalttığını ileri sürmüşlerdir. Buna karşılık Stiglitz (2004) ve Krugman (2007), dışa açık politikalardan herkesin kazançlı çıkamayacağını ve özellikle kurumsal ve ekonomik yapısı zayıf olan ülkelerin negatif olarak etkileneceğini ileri sürmektedirler. Stiglitz (2004), özellikle dışa açık politikalar uygulayan gelişmekte olan ülkelerin sıfır ya da sıfıra yakın faizle çok yüksek

miktarda rezerv para tutma zorunluğuna dikkat çekerek, dışa açık politikaların ortaya çıkardığı riskler nedeniyle tüm ülkelerin ekonomik büyümelerini arttırmayabileceğini ifade etmiştir.

Benzer şekilde Borensztein vd. (1998), Carkovic ve Levine (2002), Köse vd. (2006), küreselleşmeyi temsilen doğrudan yabancı sermaye yatırımları ve yabancı varlıklar ve yükümlülüklerin miktarı gibi finansal değişkenleri kullanmışlardır. Elde edilen ortak bulgu, doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının özellikle eğitim seviyesi yüksek olan ülkelerde üretim ve istihdamı arttırdığını, yoksulluğu azalttığını buna karşılık gelir dağılımı üzerindeki etkilerinin ise net olmadığını ortaya koymaktadır.

Küreselleşmenin sadece ekonomik değil aynı zamanda kültürel, sosyal ve politik unsurlar taşıdığı ve dolayısıyla sadece ekonomik göstergeleri dikkate alınmayan sonuçlara yol açabileceği görüşünden yola çıkılarak son zamanlarda yukarıda vurgulanan tüm unsurları kapsayan küreselleşme endeksleri geliştirilmiştir. Bu endekslerden uygulamalı çalışmalara uygunluğu nedeniyle literatürde daha çok KOF ve KFP endeksleri kullanılmaktadır.

KFP endeksini küreselleşmenin bir ölçütü olarak kullanan az sayıdaki çalışmadan biri olan Heshmati ve Lee (2010), 1995-2001 döneminde 61 gelişmiş ve gelişmekte olan ülkede küreselleşmenin ekonomik büyüme ve gelir dağılımı üzerindeki etkilerini analiz etmişlerdir. Elde edilen sonuçlar küreselleşme ile ekonomik büyüme arasında pozitif, gelir dağılımı ile arasında negatif bir ilişkiyi ortaya koymaktadır.

Daha uzun bir dönem için verilerinin bulunabilmesi ve her yıl güncellenmesi nedeniyle ampirik literatürde daha çok KOF küreselleşme endeksi kullanılmaktadır. Küreselleşmeyi temsilen KOF endeksini kullanarak küreselleşmenin ekonomik büyüme üzerindeki etkilerini analiz eden başlıca çalışmaları; Dreher (2006), Chang ve Lee (2010), Rao ve Vadlamannati (2011), Rao vd. (2011), Villaverde ve Maza (2011), Chang vd. (2011), Chang vd. (2013), Leita (2013), Gurgul ve Lach (2014) ve Samimi ve Jenatabadi (2014) şeklinde sıralamak mümkündür⁴.

KOF endeksini geliştiren Dreher (2006), 1970-2000 döneminde 123 ülkeyi analiz ettiği çalışmada, gerek genel küreselleşmenin gerekse ekonomik, sosyal ve politik küreselleşmenin ekonomik büyümeyi pozitif olarak etkilediğini ortaya koymuştur. Yazara göre bu sonuç özellikle sermaye ve dış ticaretin önünde kısıtlamaların olmadığı gelişmiş ülkeler için geçerlidir.

Chang ve Lee (2010), 23 OECD ülkesinde küreselleşme ile ekonomik büyüme arasındaki ilişkileri panel eş-bütünleşme ve panel nedensellik analizleri ile araştırmışlardır. Küreselleşme ve alt bileşenleri ile ekonomik büyüme arasında

⁴ Küreselleşmenin ekonomik etkilerini analiz eden detaylı literatür için Potrafke (2014)'e bakılabilir.

uzun dönemli ilişki olduğunu tespit ettikleri çalışmada; nedenselliğin genel, ekonomik ve sosyal küreselleşmeden ekonomik büyümeye doğru olduğunu belirtmişlerdir.

Rao ve Vadlamannati (2011), küreselleşme ile ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi 21 düşük gelirli Afrika ülkesi için araştırmışlardır. Daha önce yapılan çalışmalardan elde edilen sonuçları, küreselleşmenin ölçütü olarak dışa açıklığı ve 5 yıllık ortalamaları kullandıkları gerekçeleri ile eleştirdikleri çalışmada, küreselleşmenin ekonomik büyümeyi arttırdığını tespit etmişlerdir. Benzer şekilde Rao vd. (2011), farklı küreselleşme seviyesine sahip 5 Asya ülkesinde küreselleşmenin ekonomik büyüme üzerindeki etkilerini analiz ettikleri çalışmada, yüksek küreselleşme düzeyine sahip ülkelerde küreselleşmenin ekonomik büyüme üzerindeki etkisinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Villaverde ve Maza (2011), küreselleşmenin ekonomik etkileri konusundaki tartışmanın esas itibarıyla küreselleşmenin kesin bir tanımının olmaması ve ölçüm sorunundan kaynaklandığını ileri sürmüşlerdir. Yazarlar, 1970-2005 döneminde 101 gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeyi analiz ettikleri çalışmada; genel, ekonomik ve sosyal küreselleşmenin ekonomik büyümeyi arttırdığını tespit etmişlerdir.

Chang vd. (2011), 1970-2006 döneminde G7 ülkelerinde küreselleşmenin etkilerini panel eş-bütünleşme testi ile analiz etmişlerdir. Elde edilen sonuçlar, küreselleşmenin ekonomik büyümeyi arttırdığını ve bu etkinin özellikle daha yüksek küreselleşme düzeyine sahip ülkelerde daha fazla olduğunu ortaya koymuşlardır. Bu sonuç; Rao vd. (2011)'in bulguları ile de örtüşmektedir.

Bir diğer çalışmada Chang vd. (2013); Azerbaycan, Ermenistan, Gürcistan, Rusya ve Türkiye'de 1990-2009 döneminde enerji ihracatı ve küreselleşmenin ekonomik büyüme üzerindeki etkilerini analiz etmişlerdir. Elde edilen bulgular, özellikle yüksek entegrasyonların yaşandığı dönemde yüksek enerji ihracatı ve küreselleşmenin ekonomik büyümeyi arttırdığını ortaya koymaktadır.

Leitao (2013), Portekiz ve 27 Avrupa Birliği üyesi ülke arasındaki kültürel küreselleşmenin ekonomik büyüme üzerindeki etkilerini 1995-2011 dönemi için test ettiği çalışmada, uluslararası ticaret ve kültürel küreselleşmenin ekonomik büyümeyi pozitif etkilediğini ifade etmiştir.

Küreselleşmenin ekonomik büyüme üzerindeki etkilerini analiz eden güncel makalelerden Gurgul ve Lach (2014), geçiş ekonomileri için yaptıkları çalışmada, ekonomik ve sosyal küreselleşmenin geçiş ekonomilerinde ekonomik büyümeyi arttırdığını ancak politik küreselleşmenin ekonomik büyüme üzerindeki etkisinin anlamsız olduğunu vurgulamışlardır. Yazarlar, KOF endeksinin hesaplanmasında

kullanılan değişkenler dikkate alındığında geçiş ekonomileri için elde edilen sonucun beklentiler doğrultusunda olduğuna vurgu yapmışlardır.

Tablo 3: Küreselleşmenin Ekonomik Büyüme Üzerindeki Etkilerini İnceleyen Çalışmalar ve Sonuçları

Yazar/Yazarlar	Kullanılan Ölçüm	Çalışmanın Sonucu
Levine ve Renelt (1992), Sachs ve Warner (1995), Harrison (1996), Edwards (1998), Greenaway vd. (1998), Brunner (2003)	Ticari dışı açıklık	Büyüme üzerinde pozitif etki
Stiglitz (2004), Krugman (2007)	Ticari dışı açıklık	Kurumsal ve ekonomik yapısı zayıf ülkelerde negatif etki
Dollar ve Kraay (2004)	Ticari dışı açıklık	Gelişmekte olan ülkelerde büyüme üzerinde pozitif etki
Garrett (2001), Dollar (1992), Rodriguez ve Rodrik (1999), Clemens ve Williamson (2004)	Tarife oranları	Düşük tarife oranları büyümeyi artırır
Borensztein vd. (1998), Carkovic ve Levine (2002), Köse vd.(2006)	FDI, yabancı varlıklar ve yükümlülüklerin miktarı	Büyüme üzerinde pozitif etki
Heshmati ve Lee (2010), Rao ve Vadlamannati (2011), Chang vd. (2011), Chang vd. (2013)	KFP Küreselleşme Endeksi	Büyüme üzerinde pozitif etki
Dreher (2006)	KOF Küreselleşme Endeksi	Genel, ekonomik, sosyal ve politik küreselleşme büyüme üzerinde pozitif etkili
Chang ve Lee (2010)	KOF Küreselleşme Endeksi	Genel, ekonomik, sosyal ve politik küreselleşme ile büyüme arasında uzun dönemli ilişki
Villaverde ve Maza (2011)	KOF Küreselleşme Endeksi	Genel, ekonomik ve sosyal küreselleşme büyüme üzerinde pozitif etkili
Leitao (2013)	KOF Küreselleşme Endeksi	Kültürel küreselleşme büyüme üzerinde pozitif etkili
Gurgul ve Lach (2014)	KOF Küreselleşme Endeksi	Ekonomik ve sosyal küreselleşme büyüme üzerinde pozitif etkili, politik küreselleşme etkisiz
Samimi ve Jenatabadi (2014)	KOF Küreselleşme Endeksi	İslam İşbirliği Teşkilatı üyesi yüksek ve orta gelirli ülkelerde pozitif etkili, düşük gelirli ülkelerde ise negatif etkili

Samimi ve Jenatabadi (2014), 1980-2008 döneminde 33 İslam İşbirliği Teşkilatı üyesi ülkede küreselleşmenin ekonomik büyüme üzerindeki etkilerini test etmişlerdir. Analizde 33 ülke yüksek, orta ve düşük gelirli olmak üzere üç gruba ayrılmış ve küreselleşmenin farklı gelir grupları üzerindeki etkileri incelenmiştir. Elde edilen sonuçlar, küreselleşmenin ekonomik büyümeyi yüksek ve orta gelirli ülkelerde pozitif, düşük gelirli ülkelerde ise negatif olarak etkilediğini ortaya koymaktadır. Yazarlar, düşük gelirli ülkelerde küreselleşmenin olumsuz etkisinin sebebini, bu ülkelerde küreselleşmenin faydalarından yararlanacak ekonomik

ortamın henüz oluşmaması olarak ifade etmişlerdir. Yazarlara göre, küreselleşme özellikle beşeri sermayeyi arttırarak ve finansal sistemin gelişmesine olanak sağlayarak ekonomik büyümeyi arttırmaktadır. Buna göre, küreselleşmenin nimetlerindedir daha çok yüksek gelirli ülkeler faydalanmaktadır. Çünkü küreselleşme sadece direkt olarak ekonomik büyümeyi etkilememekte aynı zamanda reformlar yoluyla ülkedeki kurumsal yapının kalitesini de arttırmaktadır.

Literatür bir bütün olarak incelendiğinde, küreselleşmenin ekonomik büyüme üzerindeki etkilerinin, özellikle analizde kullanılan ülke grubuna, incelenen döneme, kullanılan ekonometrik yöntem ve küreselleşmeyi temsilen kullanılan değişken/değişkenlere göre farklılık arz ettiği görülmektedir. Bu sonuçlar küreselleşmenin etkileri konusundaki belirsizliğin de temel sebepleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Küreselleşmenin ekonomik büyüme üzerindeki etkilerini inceleyen çalışmalar, kullandıkları küreselleşme ölçütü ve sonuçları itibariyle Tablo 3’de özetlenmiştir.

4. Veri Seti

Çalışmada yer alan değişkenler, elde edildiği kaynaklar ve değişkenlere ilişkin beklenti işaretleri Tablo 4’te sunulmuştur. Buna göre, GDPPC ile gösterilen kişi başına Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYH) değişkeni tüm modellerde bağımlı değişken olarak kullanılmıştır. Ekonomik büyümenin ölçüsü olarak ele alınan değişkenin 2005 yılı baz alınarak dolar cinsinden elde edilen reel değeri kullanılmıştır. İlgili değişken Dünya Bankası’nın World Development Indicators (WDI) veri tabanından temin edilmiştir.

Çalışmada kullanılan kontrol değişkenleri ekonomik ve kurumsal değişkenler olarak ikiye ayrılmıştır. Buna göre; nüfus, enflasyon oranı ve gayri safi sabit sermaye oluşumu modellere ilave edilen ekonomik değişkenlerdir. Nüfus değişkeni, toplam nüfusu ifade etmekte olup ilgili değişken logaritması alınarak modele dahil edilmiştir. Nüfusun hem arz hem de talep yönü bulunduğundan nüfusun büyüme üzerindeki etkisi pozitif veya negatif olabilmektedir. Bir diğer ekonomik değişken olan enflasyon oranı, GSYH deflatörü cinsinden hesaplanan yıllık enflasyon oranını göstermektedir. Tartışmalı olmakla beraber enflasyon konusundaki hakim görüş, enflasyonun özellikle uzun dönemde ekonomik büyümeyi olumsuz yönde etkilediği şeklindedir. GFCF ile gösterilen gayri safi sabit sermaye oluşumu değişkeni ise kamu ve özel sektör yatırımlarını temsil etmektedir. Kamu ve özel sektör yatırımları gayri safi yurtiçi hasılanın bir bileşeni olduğundan GFCF değişkenin ekonomik büyüme üzerindeki etkisinin pozitif olması beklenmektedir. Çalışmada kullanılan her üç ekonomik gösterge Dünya Bankası’nın WDI veri tabanından elde edilmiştir.

Tablo 4: Modelde Kullanılan Değişkenler

Değişkenin Adı	Değişkenin Tanımlaması	Elde Edildiği Kaynak	Beklenti İşareti
GDPPC	Kişi Başı GSYH	Dünya Bankası, WDI	
GFCF	Gayri Safi Sabit Sermaye Oluşumları (% GSYH)	Dünya Bankası, WDI	+
INF	Enflasyon Oranı GSYH Deflatör (yıllık % değişme)	Dünya Bankası, WDI	-
LPOP	Nüfus (Toplam)	Dünya Bankası, WDI	+/-
DEM	Demokrasi	Freedom House	+/-
ROL	Hukukun Üstünlüğü	Dünya Bankası, WGI	+/-
KOF	KOF Küreselleşme Endeksi	KOF	+/-
ECO	Ekonomik Küreselleşme	KOF	+/-
SOC	Sosyal Küreselleşme	KOF	+/-
POL	Politik Küreselleşme	KOF	+/-

Diğer yandan modellere kurumsal yapının ekonomik büyüme üzerindeki etkilerini ortaya koymak amacıyla, ülkelerdeki demokrasi düzeyini ve hukukun üstünlüğünü ortaya koyan kurumsal değişkenler eklenmiştir. Demokrasi endeksi Freedom House'dan elde edilen politik hak ve sivil özgürlükler olmak üzere iki endeksin ortalaması alınarak oluşturulmuştur. Söz konusu endeks 1 ile 7 arasında değerler almakta olup 1 en yüksek, 7 en düşük demokrasi düzeyini temsil etmektedir. Kurumsal yapının bir diğer göstergesi olarak ele alınan hukukun üstünlüğü değişkeni ise Dünya Bankası tarafından oluşturulan Dünya Yönetişim Endeksi (WGI: Worldwide Governance Indicators) verilerinden elde edilmiştir. Söz konusu değişken 0 ile 100 arasında değişen puanlar almakta olup, değerlendirmede yüksek değerler hukukun üstünlüğü bakımından daha iyi sonuçlara karşılık gelmektedir.

Son olarak çalışmanın esas konusunu oluşturan küreselleşmenin ekonomik büyüme üzerindeki etkilerini analiz etmek üzere KOF küreselleşme endeksi modele dahil edilmiştir. KOF küreselleşme endeksi; küreselleşmenin ekonomik, sosyal ve siyasal olmak üzere üç ana boyutunu içermektedir. Bu üç boyutun da her birinin ayrıca alt kategorisi bulunmaktadır. Bu yönüyle KOF endeksi, küreselleşmeyi geniş anlamda ölçmek üzere son yıllarda ampirik literatürde yaygın şekilde kabul gören bir endeks haline gelmiştir. KOF küreselleşme endeksinde ülkelerin küreselleşme düzeyleri 23 değişken kullanılarak ölçülmektedir. Endekste yer alan değişkenlerin her biri 1 ile 100 arasındaki değerleri alacak şekilde ölçeklendirilmekte olup puanlamada 1 küreselleşmenin minimum olduğu, 100 ise maksimum olduğu düzeyi temsil etmektedir (KOF, 2014a: 3). KOF küreselleşme

endeksinin hesaplanmasında kullanılan değişkenler ve endeks içindeki ağırlıkları çalışmanın ekinde Tablo 12’de yer almaktadır.

5. Ekonometrik Yöntem ve Bulgular

Ekonomik, sosyal ve siyasal küreselleşmenin ekonomik büyüme üzerindeki etkileri 1995-2011 yıllarını kapsayan dönemde 91 yüksek, üst orta, düşük orta ve düşük gelirli ülke için test edilmiştir⁵. Elde edilecek bulguların ülkelerin gelişmişlik seviyelerine göre farklılık arz edebileceği dikkate alınarak analize konu olan 91 ülke, Dünya Bankası’nın gelir sınıflandırması kullanılarak yüksek, üst orta, düşük orta ve düşük gelirli ülkeler olmak üzere dört kategoriye ayrılmıştır. Dolayısıyla küreselleşmenin ekonomik büyüme üzerindeki etkileri öncelikle her bir ülke grubu için ayrı ayrı sınanmış, ardından tüm ülkelerin yer aldığı genel model tahmin edilmiştir.

Çalışmada panel veri analiz yöntemlerinden statik panel veri yöntemi kullanılmıştır. Bu kapsamda statik panel veri modellerinin tahmincileri olarak sabit ve tesadüfi etkiler yöntemleri kullanılabilir. Bu yöntemlerden hangisinin kullanılacağına ise analiz edilen örneklemin özelliğine ve Hausman test sonucuna bakılarak karar verilmektedir. Bu doğrultuda çalışmada en uygun yöntemin sabit etkiler modeli olduğu tespit edilmiştir. Analizde kullanılan temsili model aşağıdaki gibidir.

$$LGDP_{it} = \alpha_i + \lambda_t + \beta_1 LPOP_{it} + \beta_2 INF_{it} + \beta_3 GFCF_{it} + \beta_4 DEM_{it} + \beta_5 ROI_{it} + \beta_6 GLB_{it} + \varepsilon_{it} \quad (1)$$

$$i = 1, \dots, N \quad t = 1, \dots, T$$

(1) nolu denklemde; i ve t sırasıyla ülke ve zamanı, α_i ülke sabit etkisini, λ_t zaman sabitini, ε_{it} hata terimini, L ise ilgili değişkenin logaritmasının alındığını göstermektedir. Ayrıca GLB küreselleşme ve küreselleşmenin alt bileşenlerini temsil etmektedir. Çalışmada küreselleşmenin ekonomik büyüme üzerindeki etkilerini test etmek üzere beş ayrı model oluşturulmuştur. İlk modelde ekonomik büyümenin yalnızca makroekonomik ve kurumsal belirleyicilerine yer verilmiştir. İkinci modelde ise KOF’un genel küreselleşme endeksi modele ilave edilmiştir. Devam eden 3., 4. ve 5. modellerde küreselleşmenin ekonomik, sosyal ve politik etkilerini ayrı ayrı ortaya koymak üzere küreselleşmenin ekonomik, sosyal ve politik alt bileşenleri tek tek analize dahil edilmiştir.

⁵Analizde kullanılan ülkeler Ek Tablo 11’de sunulmuştur.

5.1. Tanımlayıcı İstatistikler

Tablo 5: Tanımlayıcı İstatistikler

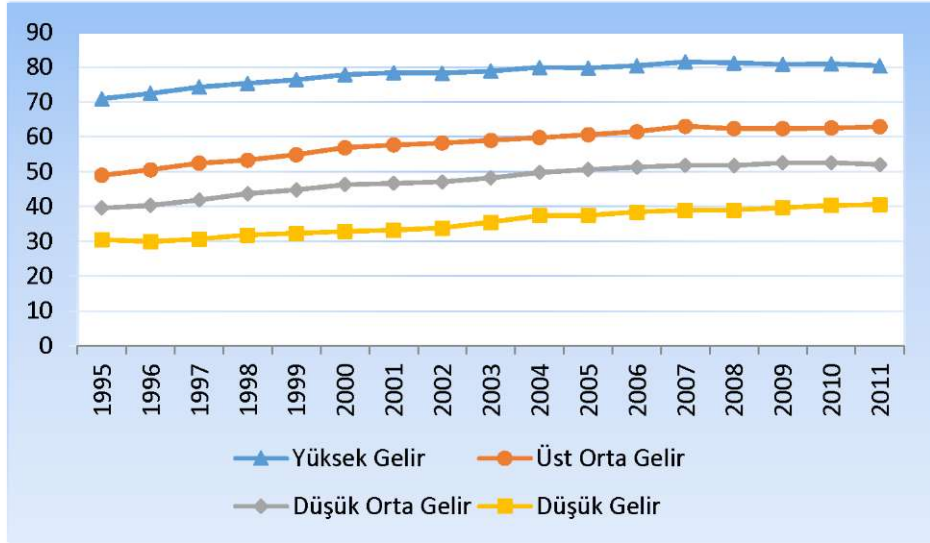
	Değişken	Ortalama	Standart. Sapma	Minimum	Maksimum
Yüksek Gelirli Ülkeler	LGDPPC	4.34	0.32	3.51	4.94
	KOF	76.97	11.00	41.28	92.5
	ECO	73.71	14.45	27.53	99.16
	SOC	73.61	14.12	22.67	92.31
	POL	82.31	15.59	31.09	98.43
	LPOP	7.01	0.68	5.42	8.49
	INF	4.16	8.34	-5.39	144.00
	GFCF	21.97	4.32	10.63	38.46
	DEM	1.34	0.90	1.00	5.50
	ROL	84.34	15.86	13.39	100
Üst Orta Gelirli Ülkeler	LGDPPC	3.55	0.21	2.81	4.06
	KOF	57.60	11.11	26.17	86.96
	ECO	57.94	13.69	16.89	90.01
	SOC	51.25	12.05	18.24	81.36
	POL	68.45	19.44	16.23	94.72
	LPOP	7.32	0.59	6.29	9.12
	INF	19.44	66.41	-26.29	987.07
	GFCF	22.19	6.54	9.87	57.70
	DEM	3.504	1.65	1.00	7.00
	ROL	41.02	17.86	1.40	78.46
Düşük Orta Gelirli Ülkeler	LGDPPC	2.96	0.18	2.60	3.38
	KOF	47.72	9.29	22.46	67.16
	ECO	47.71	13.21	11.15	70.76
	SOC	32.99	11.42	10.49	60.23
	POL	69.20	18.40	21.55	94.16
	LPOP	7.51	0.66	6.43	9.08
	INF	13.47	28.87	-20.62	415.80
	GFCF	21.16	6.21	5.45	39.76
	DEM	4.35	1.50	1.50	7.00
	ROL	31.15	17.79	0.48	60.29
Düşük Gelirli Ülkeler	LGDPPC	2.48	0.20	1.69	2.85
	KOF	36.95	7.18	24.2	50.54
	ECO	36.30	8.13	20.13	54.78
	SOC	20.16	7.08	5.77	34.49
	POL	62.31	13.21	40.13	84.51
	LPOP	6.75	1.49	2.37	7.95
	INF	56.65	357.72	-27.04	3789.20
	GFCF	17.10	8.20	-2.42	40.37
	DEM	4.46	1.20	2.00	6.50
	ROL	20.75	14.51	0.00	52.15
Tüm Ülkeler	LGDPPC	3.64	0.71	1.69	4.94
	KOF	61.25	17.67	22.46	92.5
	ECO	59.95	18.69	11.15	99.16
	SOC	53.31	22.91	5.77	92.31
	POL	73.56	18.67	16.23	98.43
	LPOP	7.17	0.82	2.37	9.12
	INF	16.13	125.32	-27.04	3789.20
	GFCF	8.21	9.83	-26.46	58.27
	DEM	2.93	1.85	1.00	7.00
	ROL	54.48	30.42	0.00	100

Yüksek, üst orta, düşük orta ve düşük gelirli ülkeler ile tüm ülkeler için analizde kullanılan değişkenlere ait temel tanımlayıcı istatistikler Tablo 5’de sunulmuştur. Tablo 5’de modellerde kullanılan değişkenlerin 1995-2011 yılları arasındaki maksimum ve minimum değerleri ile ortalama ve standart sapmalarına yer verilmiştir. Tablo 5’den takip edileceği üzere yüksek, üst orta, düşük orta ve düşük gelirli ülkelerde analize konu olan dönemde ortalama kişi başına düşen gelir sırasıyla 4.34, 3.55, 2.96 ve 2.48 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 5 ve Grafik 2’den yararlanarak genel küreselleşme endeksi açısından ülkelerin küreselleşme düzeyi incelendiğinde, ülkelerin gelir düzeyleri ile paralel bir küreselleşme seviyesinin söz konusu olduğu görülmektedir. Buna göre, analize konu olan tüm ülkelerde yıllar itibarıyla küreselleşme seviyesi sürekli olarak artmıştır. 1995-2011 döneminde ortalama genel küreselleşme endeksinin değeri yüksek gelirli ülkelerde %77 iken bu oran üst orta gelirli ülkelerde %57, düşük orta gelirli ülkelerde %47 ve düşük gelirli ülkelerde %37 dir. Bu durum ekonomik, sosyal ve politik küreselleşme açısından bakıldığında da değişmemektedir.

Grafik 2: Gelir Gruplarına Göre Ortalama Küreselleşme Düzeyi

Kaynak: KOF, <http://globalization.kof.ethz.ch> verileri kullanılarak yazarlar tarafından hazırlanmıştır.

5.2.Yüksek Gelirli Ülkeler İçin Regresyon Sonuçları

Çalışmada küreselleşme ve alt bileşenleri ile ekonomik büyüme ilişkisi öncelikle yüksek gelir grubundaki 37 ülke için analiz edilmiş ve sonuçlar Tablo 6'da sunulmuştur. Tabloda yer alan sonuçlara göre, nüfus ve gayri safi sabit sermaye oluşumu değişkenleri incelenen tüm modellerde pozitif ve istatistiki olarak %1 düzeyinde anlamlı iken, enflasyon değişkeni tüm modellerde negatif ve istatistiki olarak %1 düzeyinde anlamlıdır. Diğer yandan modellere kurumsal değişken olarak ilave edilen demokrasi değişkeninin katsayısı tüm modellerde negatif ve istatistiki olarak %1 düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Tablo 6: Yüksek Gelirli Ülkeler İçin Analiz Sonuçları

LGDPCC	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4	Model 5
LPOP	0.9980*** (0.1194)	0.5052*** (0.1003)	0.7515*** (0.1064)	0.6750*** (0.1134)	0.6295*** (0.1101)
INF	-0.0045*** (0.0006)	-0.0014*** (0.0005)	-0.0024*** (0.0004)	-0.0029*** (0.0006)	-0.0030*** (0.0005)
GFCF	0.0039*** (0.0008)	0.0032*** (0.0006)	0.0029*** (0.0007)	0.0043*** (0.0007)	0.0043*** (0.0007)
DEM	-0.0641*** (0.0097)	-0.0232*** (0.0082)	-0.0232*** (0.0082)	-0.0551*** (0.0089)	-0.0421*** (0.0088)
ROL	0.0073*** (0.0006)	0.0051*** (0.0005)	0.0062*** (0.0006)	0.0065*** (0.0006)	0.0050*** (0.0006)
KOF		0.0091*** (0.0005)			
ECO			0.0052*** (0.0004)		
SOC				0.0053*** (0.0005)	
POL					0.0050*** (0.0004)
Sabit	-3.2441*** (0.8557)	-0.3640 (0.7071)	-1.8458** (0.7573)	-1.3270* (0.8015)	-0.9279 (0.7814)
Gözlem Sayısı	479	479	479	479	479
Ülke Sayısı	37	37	37	37	37
R ²	0.41	0.63	0.55	0.52	0.55
F Testi	63.20 [0.0000]	124.23 [0.0000]	91.69 [0.0000]	79.63 [0.0000]	89.03 [0.0000]

Not: *, ** ve *** sırasıyla % 10, % 5 ve % 1 seviyelerindeki istatistiksel anlamlılık düzeyini göstermektedir. Parantez içindeki değerler t değerlerini, köşeli parantez içindeki değerler ise anlamlılık düzeylerini göstermektedir.

Demokrasi endeksinin sayısal olarak değerinin yükselmesi (7'ye yaklaşması) ülkenin demokrasi bakımından daha kötü duruma gelmesi anlamına geldiğinden elde edilen bulgu, demokrasi düzeyindeki bir iyileşmenin yüksek gelirli ülkelerde

ekonomik büyümeyi olumlu olarak etkilediğini göstermektedir. Ayrıca hukukun üstünlüğü değişkeninin ise pozitif ve istatistiksel olarak % 1 düzeyinde anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Buna göre yüksek gelirli ülkelerde hukuk sistemindeki iyileşmeler ekonomik büyümeyi olumlu olarak etkilemektedir.

KOF küreselleşme endeksi ve alt bileşenleri olan ekonomik, sosyal ve politik küreselleşme endeksleri tüm modellerde pozitif ve istatistiksel açıdan %1 seviyesinde anlamlı bulunmuştur. Bu sonuç, yüksek gelirli ülkelerde gerek KOF genel küreselleşme endeksindeki artışın gerekse ekonomik, sosyal ve politik küreselleşme düzeylerindeki artışların ekonomik büyümeyi pozitif yönde etkilediğini ortaya koymaktadır.

5.3. Üst Orta Gelirli Ülkeler İçin Regresyon Sonuçları

Üst orta gelirli ülkelere ait panel veri tahmin sonuçları Tablo 7'de sunulmuştur. Tablodan takip edileceği üzere, nüfus değişkeninin katsayısı incelenen tüm modellerde pozitif ve istatistiksel olarak %1 seviyesinde anlamlı bulunmuştur. Enflasyon değişkeni incelenen tüm modellerde negatif ve istatistiksel olarak %1 seviyesinde anlamlı tespit edilmiştir. Yani üst orta gelirli ülkelerde enflasyondaki bir artış beklentiler doğrultusunda ekonomik büyümeyi olumsuz etkilemektedir. Ülkelerdeki yatırım düzeyini gösteren gayri safi sabit sermaye oluşumu değişkeninin ise ikinci model hariç incelenen tüm modellerde pozitif ve anlamlı olduğu tespit edilmiştir.

Kurumsal yapının göstergesi olarak modellere ilave edilen demokrasi değişkeni pozitif ve ilk model hariç tüm modellerde istatistiksel olarak %5 seviyesinde anlamlı tespit edilmiştir. Yüksek gelirli ülkelere farklı olan bu sonuç, üst orta gelirli ülkelerde demokrasi düzeyindeki bir iyileşmenin ülkelerin ekonomik büyümelerini negatif olarak etkilediğini göstermektedir. Bu sonuç, demokrasi seviyesindeki iyileşmenin ancak belirli bir gelir düzeyi aşıldıktan sonra ekonomik büyüme üzerindeki etkisinin pozitif olacağını ifade eden literatür ile uyumludur. Örneğin, Polteravich ve Popov (2005), liberal demokrasilerde demokratikleşmenin büyümeyi arttırdığını, ancak kurumsallaşmanın zayıf olduğu ve kayıt dışı ekonominin yüksek olduğu liberal olmayan ülkelerde ise, demokratikleşmenin büyümeyi azalttığını ifade etmektedirler. Bir diğer kurumsal gösterge olan hukukun üstünlüğü değişkeni ile ekonomik büyüme arasında ise incelenen tüm modellerde pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Yani hukuk, ülkelerin gelir düzeyine bakılmaksızın tüm ülkelerde ekonomik büyümenin olmazsa olmaz bir bileşenidir.

Tablo 7: Üst Orta Gelirli Ülkeler İçin Analiz Sonuçları

LGDPCC	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4	Model 5
LPOP	1.6574*** (0.1699)	0.7720*** (0.1497)	1.2820*** (0.1616)	0.9197*** (0.1619)	0.8993*** (0.1722)
INF	-0.0010*** (0.0002)	-0.0005*** (0.0002)	-0.0010*** (0.0002)	-0.0002 (0.0002)	-0.0010*** (0.0002)
GFCF	0.0035*** (0.0010)	0.0007 (0.0008)	0.0023** (0.0009)	0.0024*** (0.0009)	0.0018* (0.0009)
DEM	0.0142 (0.0104)	0.0209** (0.0082)	0.0207** (0.0095)	0.0207** (0.0089)	0.0175** (0.0092)
ROL	0.0034*** (0.0008)	0.0011* (0.0007)	0.0023*** (0.0008)	0.0031*** (0.0007)	0.0016** (0.0007)
KOF		0.0127*** (0.0009)			
ECO			0.0063*** (0.0008)		
SOC				0.0104*** (0.0010)	
POL					0.0060*** (0.0006)
Sabit	-8.8213*** (1.2531)	-2.9659*** (1.0822)	-6.4043*** (1.1794)	-3.9652*** (1.1702)	-3.5915*** (1.2506)
Gözlem Sayısı	322	322	322	322	322
Ülke Sayısı	26	26	26	26	26
R ²	0.33	0.58	0.45	0.51	0.47
F Testi	29.10 [0.0000]	68.50 [0.0000]	39.73 [0.0000]	51.02 [0.0000]	44.60 [0.0000]

Not: *, ** ve *** sırasıyla % 10, % 5 ve % 1 seviyelerindeki istatistiksel anlamlılık düzeyini göstermektedir. Parantez içindeki değerler t değerlerini, köşeli parantez içindeki değerler ise anlamlılık düzeylerini göstermektedir.

Model 2'ye ilave edilen KOF küreselleşme endeksinin pozitif ve istatistiki açıdan %1 seviyesinde anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgu üst orta gelirli ülkelerde küreselleşme düzeyindeki artışın ekonomik büyüme üzerinde olumlu etkide bulunduğunu ortaya koymaktadır. Elde edilen bu sonuç, KOF küreselleşme endeksinin alt bileşenleri olan ekonomik, sosyal ve politik küreselleşmenin dikkate alınması durumunda da değişmemektedir. Şöyle ki, küreselleşme endeksinin alt bileşenlerinin yer aldığı Model 3, 4 ve 5'te görüleceği üzere ekonomik, sosyal ve politik küreselleşme değişkenleri ile ekonomik büyüme arasında pozitif ve istatistiki olarak %1 düzeyinde anlamlı bir ilişki söz konusudur.

5.4. Düşük Orta Gelirli Ülkeler İçin Regresyon Sonuçları

Düşük orta gelirli ülkelere ait regresyon sonuçları Tablo 8'de sunulmuştur. Tabloda yer alan sonuçlara göre, nüfus ve gayri safi sabit sermaye oluşumu değişkenleri

incelenen tüm modellerde pozitif ve istatistiki olarak %1 düzeyinde anlamlı iken enflasyon değişkeni tüm modellerde negatif fakat istatistiki olarak anlamsızdır.

Tablo 8: Düşük Orta Gelirli Ülkeler İçin Analiz Sonuçları

LGDP	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4	Model 5
LPOP	0.9436*** (0.1016)	0.3451*** (0.1131)	0.7260*** (0.1188)	0.6259*** (0.0025)	0.6936*** (0.1010)
INF	-0.0008 (0.0007)	-0.0001 (0.0006)	-0.0008 (0.0006)	-0.0004 (0.0006)	-0.0002 (0.0006)
GFCF	0.0261*** (0.0022)	0.0156*** (0.0053)	0.0228*** (0.0024)	0.0210*** (0.0022)	0.0205*** (0.0022)
DEM	-0.0163 (0.0179)	-0.0002 (0.0156)	-0.0099 (0.0176)	-0.0030 (0.0167)	-0.0142 (0.0164)
ROL	0.0008 (0.0019)	0.0022 (0.0016)	0.0006 (0.0018)	0.0011 (0.0017)	0.0030* (0.0017)
KOF		0.0221*** (0.0026)			
ECO			0.0069*** (0.0021)		
SOC				0.0153*** (0.0025)	
POL					0.0081*** (0.0012)
Sabit	-10.0007*** (1.7981)	-0.5998 (1.9163)	-6.5174*** (2.0441)	-4.9779*** (1.8619)	-6.2068*** (1.7525)
Gözlem Sayısı	229	229	229	229	229
Ülke Sayısı	18	18	18	18	18
R ²	0.57	0.68	0.59	0.63	0.64
F Testi	55.63 [0.0000]	73.73 [0.0000]	50.47 [0.0000]	60.20 [0.0000]	61.94 [0.0000]

Not: *, ** ve *** sırasıyla % 10, % 5 ve % 1 seviyelerindeki istatistiksel anlamlılık düzeyini göstermektedir. Parantez içindeki değerler t değerlerini, köşeli parantez içindeki değerler ise anlamlılık düzeylerini göstermektedir.

Öte yandan modellere kurumsal değişken olarak ilave edilen demokrasi değişkeni incelenen tüm modellerde negatif fakat istatistiki olarak anlamsız bulunmuştur. Hukukun üstünlüğü değişkeni Model 5 hariç tüm modellerde pozitif fakat istatistiksel olarak anlamsız bulunmuştur.

KOF genel küreselleşme ve alt endeksleri tüm modellerde pozitif ve istatistiki açıdan %1 seviyesinde anlamlı bulunmuştur. Bu sonuca göre, düşük orta gelirli ülkelerde gerek genel küreselleşme gerekse ekonomik, sosyal ve politik küreselleşme düzeyindeki artış ekonomik büyümeyi pozitif yönde etkilemektedir. Elde edilen bu bulgu, yüksek ve üst orta gelir grubu ülkeler için elde edilen sonuçlarla paralellik arz etmektedir.

5.5. Düşük Gelirli Ülkeler İçin Regresyon Sonuçları

Düşük gelirli ülkeler için analiz sonuçları Tablo 9'da sunulmuştur. Tablodan takip edileceği üzere nüfus ve gayri safi sabit sermaye oluşumu değişkenleri incelenen tüm modellerde pozitif ve sırasıyla istatistiksel olarak %1 ve %5 seviyesinde anlamlı bulunmuştur. Yani düşük gelirli ülkelerde nüfus ve yatırımlardaki bir artış ekonomik büyümeyi olumlu olarak etkilemektedir. Enflasyon değişkeni ise incelenen tüm modellerde anlamlı tespit edilememiştir.

Tablo 9: Düşük Gelirli Ülkeler İçin Analiz Sonuçları

LGDP	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4	Model 5
LPOP	0.4511*** (0.1054)	0.7602*** (0.1831)	0.5741*** (0.1220)	0.0228*** (0.0069)	0.3895*** (0.1455)
INF	0.00001 (0.00004)	-1.5888 (0.00004)	2.7666 (0.00004)	-0.00002 (0.00004)	0.00001 (0.00004)
GFCF	0.0042** (0.0021)	0.0049** (0.0021)	0.0050** (0.0021)	0.0051** (0.0020)	0.0043** (0.0021)
DEM	0.0409** (0.0183)	0.0472** (0.0183)	0.0440** (0.0182)	0.0344** (0.0177)	0.0386** (0.0188)
ROL	0.0071*** (0.0024)	0.0078*** (0.0024)	0.0070*** (0.0024)	0.0076*** (0.0023)	0.0069*** (0.0024)
KOF		-0.0121** (0.0059)			
ECO			-0.0054** (0.0028)		
SOC				-0.0228*** (0.0069)	
POL					0.0014 (0.0023)
Sabit	-1.6600 (1.6494)	-6.0609** (2.6931)	-3.3947 (1.8594)	-6.9829*** (2.2673)	-0.7780 (2.1884)
Gözlem Sayısı	125	125	125	125	125
Ülke Sayısı	10	10	10	10	10
R ²	0.35	0.37	0.37	0.40	0.35
F Testi	11.87 [0.0000]	10.88 [0.0000]	10.76 [0.0000]	12.56 [0.0000]	9.90 [0.0000]

Not: *, ** ve *** sırasıyla % 10, % 5 ve % 1 seviyelerindeki istatistiksel anlamlılık düzeyini göstermektedir. Parantez içindeki değerler t değerlerini, köşeli parantez içindeki değerler ise anlamlılık düzeylerini göstermektedir.

Diğer yandan demokrasi değişkeni incelenen tüm modellerde üst orta gelirli ülkelerde olduğu gibi pozitif ve istatistiksel olarak %5 seviyesinde anlamlı tespit edilmiştir. Elde edilen bu bulgu üst orta ve düşük gelirli ülkelerde, demokrasi düzeyindeki bir iyileşmenin iktisadi büyüme üzerinde olumsuz etkide bulunduğunu göstermektedir. Hukukun üstünlüğü değişkeni ise tüm modellerde pozitif ve

istatistiksel olarak %1 düzeyinde anlamlı tespit edilmiştir. Buna göre düşük gelirli ülkelerde hukuk sistemindeki iyileşme iktisadi büyümeyi olumlu olarak etkilemektedir.

Küreselleşme ve alt bileşenlerinin kullanıldığı modellere ait sonuçlar irdelendiğinde; genel küreselleşme, ekonomik ve sosyal küreselleşme değişkenlerine ait katsayı işaretlerinin negatif ve istatistiksel açıdan %1 seviyesinde anlamlı olduğu görülmektedir. Elde edilen bu bulgu, düşük gelirli ülkelerde küreselleşmenin ekonomik büyümeyi olumsuz etkilediğini ortaya koymaktadır. Bu sonuç, Samimi ve Jenatabadi (2014)'nin 1980-2008 döneminde 33 İslam İşbirliği Teşkilatı üyesi ülke için yaptığı araştırmanın bulgular ile örtüşmektedir. Diğer yandan politik küreselleşme ile ekonomik büyüme arasında anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.

5.6. Tüm Ülkeler İçin Regresyon Sonuçları

Küreselleşmenin ekonomik büyüme üzerindeki etkisi son olarak tüm ülkelerin yer aldığı genel model için tahmin edilmiş ve sonuçlar Tablo 10'da sunulmuştur. Tablodan takip edileceği üzere, incelenen tüm modellerde nüfus ve gayri safi sabit sermaye oluşumu ile ekonomik büyüme arasında pozitif ve istatistiki açıdan %1 seviyesinde anlamlı bir ilişki elde edilmiştir. Enflasyon değişkenin katsayısı ise tüm modellerde negatif olup istatistiki olarak anlamlı değildir. Kurumsal yapıyı ifade eden demokrasi değişkeni Model 2, 3 ve 4'te pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı iken diğer modellerde anlamlı tespit edilememiştir. Hukukun üstünlüğü değişkeninin katsayısı ise tüm modellerde pozitif ve istatistiksel olarak %1 düzeyinde anlamlıdır.

Küreselleşme ve alt bileşenlerinin kullanıldığı modellere ait bulgular ise yüksek, üst orta ve düşük orta gelirli ülkeler için yapılan analizlerle benzer niteliktedir. Buna göre genel küreselleşme endeksi, ekonomik küreselleşme, sosyal küreselleşme ve politik küreselleşme değişkenlerine ait katsayılar pozitif ve istatistiki açıdan %1 seviyesinde anlamlıdır. Elde edilen bu bulgu, gelişmişlik seviyesine dikkat etmeden tüm ülkelerin birlikte analize konu edilmesi durumunda küreselleşmenin ekonomik büyümeyi arttırdığını ortaya koymaktadır.

Tablo 10: Tüm Ülkeler İçin Analiz Sonuçları

LGDP	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4	Model 5
LPOP	0.9406*** (0.0682)	0.2347*** (0.0615)	0.6164*** (0.0659)	0.4806*** (0.0650)	0.4326*** (0.0669)
INF	-4.2888 (0.00002)	0.00002 (0.00002)	7.1000 (0.00002)	0.00001 (0.00002)	2.2222 (0.00002)
GFCF	0.0017*** (0.0004)	0.0008*** (0.0003)	0.0011*** (0.0003)	0.0015*** (0.0003)	0.0013*** (0.0003)
DEM	0.0030 (0.0051)	0.0116*** (0.0041)	0.0105** (0.0047)	0.0092** (0.0045)	0.0038 (0.0045)
ROL	0.0036*** (0.0004)	0.0020*** (0.0003)	0.0029*** (0.0004)	0.0031*** (0.0004)	0.0024*** (0.0004)
KOF		0.0116*** (0.0004)			
ECO			0.0058*** (0.0003)		
SOC				0.0088*** (0.0004)	
POL					0.0055*** (0.0003)
Sabit	-3.3062*** (0.4974)	1.0933** (0.4353)	-1.3159*** (0.4725)	-0.4773 (0.4632)	-0.0103 (0.4777)
Gözlem Sayısı	1131	1131	1131	1131	1131
Ülke Sayısı	91	91	91	91	91
R ²	0.23	0.51	0.36	0.41	0.40
F Testi	63.07 [0.0000]	182.28 [0.0000]	99.46 [0.0000]	121.67 [0.0000]	117.70 [0.0000]

Not: *, ** ve *** sırasıyla % 10, % 5 ve % 1 seviyelerindeki istatistiksel anlamlılık düzeyini göstermektedir. Parantez içindeki değerler t değerlerini, köşeli parantez içindeki değerler ise anlamlılık düzeylerini göstermektedir.

6. Sonuç ve Değerlendirme

Küreselleşmenin ekonomik büyümeye etkileri konusunda çok sayıda çalışma olmasına rağmen gerek teorik gerekse ampirik bulgular açısından tam bir mutabakata varılamamıştır. Kanaatimizce bu durum özellikle küreselleşmenin tanımlanması ve ölçülmesi ile ilgili sorunlardan kaynaklanmaktadır. Ancak 2000'li yıllardan sonra geliştirilen küreselleşme endeksleri daha çok değişken kullanarak küreselleşmeyi hemen hemen tüm yönleriyle tanımlamakta ve daha uzun dönem için veri sağlayarak küreselleşmenin ekonomik etkilerinin analizini kolaylaştırmaktadır. Bu çalışmada küreselleşmenin ülkelerin ekonomik büyümelerini etkileyip etkilemediği, eğer etkiliyorsa farklı gelişmişlik seviyesine sahip ülkelerde bu etkinin boyutunun ne olduğu sorularına yanıt aranmıştır. Bu amaçla çalışmada, 1995-2011 döneminde küreselleşmenin ekonomik büyüme üzerindeki etkileri 37'si yüksek, 26'sı üst orta, 18'i düşük orta ve 10'u düşük gelirli olmak üzere toplam 91 ülke için analiz edilmiştir.

Ekonomik büyümenin ekonomik ve kurumsal belirleyicilerinin yanı sıra küreselleşmeyi temsilen KOF genel endeksi, ekonomik, sosyal ve politik alt bileşenleri kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre yüksek, üst orta ve düşük orta gelirli ülkelerde küreselleşme ekonomik büyümeyi arttırmaktadır. Bu sonuç, küreselleşmenin ekonomik, sosyal ve politik boyutunun dikkate alınması durumunda da değişmemektedir. Buna karşılık düşük gelirli ülkelerde genel gerekse ekonomik ve sosyal küreselleşme düzeyindeki artış ekonomik büyümeyi azaltmaktadır.

Bu sonuç, küreselleşmenin nimetlerinden tüm ülkelerin eşit düzeyde yararlanmadığını ortaya koymaktadır. Gelir düzeyi yüksek olan ülkelerin nispi olarak ekonomik ve kurumsal yapıları daha iyi olduğundan bu ülkelerde uygulanan dışa açık politikalar ekonomik büyümeyi arttırmaktadır. Buna karşılık, rekabet gücü zayıf ürünler üreten, ihracatları büyük ölçüde tarım ürünleri ve doğal kaynaklara bağlı olan düşük gelirli ülkelerin dış dünya ile entegrasyonu bu ülkelerin kırılganlığını arttırmaktadır. Ayrıca, düşük gelirli ülkelerde ekonomik ve kurumsal yapının da zayıf olması bu ülkelerde küreselleşmenin olumsuz ekonomik etkilerinin ortaya çıkmasına zemin hazırlamaktadır. Sonuç olarak, ülkelerin dünya ile entegrasyonunu sağlayacak adımların atılması tek başına yeterli değildir. Küreselleşmenin pozitif etkilerinden daha çok yararlanabilmek için ülkelerin mutlak suretle ekonomik ve kurumsal yapılarını güçlendirmeleri ve katma değeri yüksek ürünler üretmeleri gerekmektedir.

Çalışmada, analize konu olan düşük gelirli ülke sayısı verilerin elde edilebilirliği ölçüsünde düşük düzeyde kalmıştır. İleride yapılacak çalışmalarda daha çok sayıda düşük gelirli ülkenin bireysel veya toplulaştırılmış olarak analiz edilmesi daha sağlıklı sonuçlar üretilmesine imkan sağlayacaktır.

EKLER

Tablo 11: Analizde Kullanılan Ülkeler

Yüksek Gelirli Ülkeler	Üst Orta Gelirli Ülkeler	Düşük Orta Gelirli Ülkeler	Düşük Gelirli Ülkeler
ABD	Arjantin	Bolivya	Kenya
Almanya	Azerbaycan	Endonezya	Demokratik Kongo C.
Avustralya	Belarus	Ermenistan	Etiyopya
Avusturya	Brezilya	Fas	Liberya
Belçika	Bulgaristan	Filipinler	Mali
Çek Cumhuriyeti	Çin	Gana	Nijer
Danimarka	Dominik Cumhuriyeti	Hindistan	Sierra Leone
Estonya	Ekvador	Kamerun	Tanzanya
Finlandiya	Güney Afrika	Kongo Cumhuriyeti	Togo
Fransa	İran	Mısır	Zimbabve
Hollanda	Kazakistan	Moldova	
İngiltere	Kolombiya	Nijerya	
İrlanda	Kosta Rika	Pakistan	
İspanya	Macaristan	Senegal	
İsrail	Makedonya	Sudan	
İsveç	Malezya	Ukrayna	
İsviçre	Meksika	Vietnam	
İtalya	Panama	Yemen	
İzlanda	Peru		
Japonya	Romanya		
Kanada	Sırbistan		
Kıbrıs	Tayland		
Kore Cumhuriyeti	Tunus		
Letonya	Türkiye		
Litvanya	Ürdün		
Lüksemburg	Venezuela		
Norveç			
Polonya			
Portekiz			
Rusya Federasyonu			
Singapur			
Slovakya			
Slovenya			
Şili			
Uruguay			
Yeni Zelanda			
Yunanistan			

Tablo 12: KOF Küreselleşme Endeksi (2014)

Endeks ve Değişkenler	Ağırlıklar
A) Ekonomik Küreselleşme	[%36]
i) Fıllı Akışlar	(%50)
Ticaret (%GSYH)	(%21)
Doğrudan yabancı sermaye yatırımları (%GSYH)	(%27)
Portföy yatırımları (%GSYH)	(%24)
Yabancı uluslara yapılan gelir ödemeleri (%GSYH)	(%27)
ii) Kısıtlamalar	(%50)
Gizli ithalat engelleri	(%24)
Ortalama gümrük tarife oranı	(%28)
Uluslararası ticaret vergileri (% cari gelir)	(%26)
Sermaye hesabı sınırlamaları	(%22)
B) Sosyal Küreselleşme	[%38]
i) Kişisel İletişim Verileri	(%33)
Telefon görüşmeleri	(%25)
Transferler (%GSYH)	(%4)
Uluslararası turizm	(%26)
Yabancı nüfus (Toplam nüfusun yüzdesi)	(%21)
Uluslararası mektuplar (kişi başına)	(%24)
ii) Bilgi Akışı Verileri	(%35)
İnternet Kullanıcıları (1000 kişi başına)	(%36)
Televizyon (1000 kişi başına)	(%37)
Gazete ticareti (%GSYH)	(%27)
iii) Kültürel Yakınlık Verileri	(%32)
McDonald's restoranlarının sayısı (kişi başına)	(%45)
IKEA sayısı (kişi başına)	(%45)
Kitap ticareti (%GSYH)	(%10)
C) Politik Küreselleşme	[%26]
Ülkedeki konsolosluklar	(%25)
Uluslararası kuruluşlara üyelik	(%28)
Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi görevlerine katılım	(%22)
Uluslararası antlaşmalar	(%25)

Kaynak: KOF, 2014b

Tablo 13: Yüksek Gelirli Ülkeler İçin Korelasyon Matrisi

	LGDP	KOF	ECO	SOC	POL	LPOP	INF	GFCF	DEM	ROL
LGDP	1.000									
KOF	0.433	1.000								
ECO	0.261	0.629	1.000							
SOC	0.405	0.709	0.696	1.000						
POL	0.208	0.691	0.175	0.448	1.000					
LPOP	-0.019	-0.031	-0.395	0.032	0.529	1.000				
INF	-0.480	-0.305	-0.197	-0.194	-0.182	-0.028	1.000			
GFCF	-0.147	-0.101	-0.128	-0.262	-0.154	-0.073	0.017	1.000		
DEM	-0.311	-0.114	-0.513	-0.387	-0.067	0.128	0.356	0.039	1.000	
ROL	0.788	0.409	0.342	0.280	0.152	-0.179	-0.539	-0.061	-0.503	1.00

Tablo 14: Üst Orta Gelirli Ülkeler İçin Korelasyon Matrisi

	LGDP	KOF	ECO	SOC	POL	LPOP	INF	GFCF	DEM	ROL
LGDP	1.000									
KOF	0.554	1.000								
ECO	0.397	0.795	1.000							
SOC	0.483	0.724	0.659	1.000						
POL	0.398	0.533	0.106	0.053	1.000					
LPOP	0.002	-0.045	-0.317	-0.352	0.480	1.000				
INF	-0.012	-0.192	-0.193	-0.104	-0.127	-0.000	1.000			
GFCF	-0.361	-0.007	-0.101	-0.032	-0.015	0.280	-0.045	1.000		
DEM	0.553	-0.382	-0.467	-0.366	-0.149	0.248	0.166	0.549	1.000	
ROL	0.353	0.679	0.553	0.509	0.411	-0.071	-0.264	-0.067	-0.406	1.00

Tablo 15: Düşük Orta Gelirli Ülkeler İçin Korelasyon Matrisi

	LGDP	KOF	ECO	SOC	POL	LPOP	INF	GFCF	DEM	ROL
LGDP	1.000									
KOF	0.551	1.000								
ECO	0.521	0.620	1.000							
SOC	0.492	0.881	0.499	1.000						
POL	0.105	0.530	-0.242	0.309	1.000					
LPOP	-0.186	-0.037	-0.432	-0.200	0.544	1.000				
INF	-0.174	-0.068	0.010	-0.106	-0.046	0.076	1.000			
GFCF	0.288	0.333	0.390	0.302	-0.015	-0.020	-0.135	1.000		
DEM	-0.022	-0.512	-0.245	-0.348	-0.438	-0.084	-0.078	-0.112	1.000	
ROL	-0.021	0.439	0.007	0.485	0.408	0.180	-0.134	0.457	-0.454	1.00

Tablo 16: Düşük Gelirli Ülkeler İçin Korelasyon Matrisi

	LGDP	KOF	ECO	SOC	POL	LPOP	INF	GFCF	DEM	ROL
LGDP	1.000									
KOF	0.722	1.000								
ECO	0.561	0.713	1.000							
SOC	0.666	0.819	0.448	1.000						
POL	0.479	0.796	0.252	0.522	1.000					
POP	-0.186	-0.253	-0.237	-0.419	0.004	1.000				
INF	-0.105	-0.167	-0.000	-0.237	-0.160	0.074	1.000			
GFCF	-0.055	0.092	-0.047	-0.043	0.258	0.162	-0.020	1.000		
DEM	-0.181	0.009	-0.039	0.161	-0.068	-0.181	0.052	-0.435	1.000	
ROL	0.180	0.110	-0.034	-0.064	0.299	0.052	-0.163	0.600	-0.598	1.00

Tablo 17: Tüm Ülkeler İçin Korelasyon Matrisi

	LGDP	KOF	ECO	SOC	POL	LPOP	INF	GFCF	DEM	ROL
LGDP	1.000									
KOF	0.866	1.000								
ECO	0.751	0.852	1.000							
SOC	0.878	0.917	0.837	1.000						
POL	0.428	0.633	0.305	0.462	1.000					
LPOP	-0.102	-0.104	-0.265	-0.140	0.303	1.000				
INF	-0.105	-0.115	-0.083	-0.113	-0.089	0.037	1.000			
GFCF	-0.661	-0.530	-0.468	-0.612	-0.178	0.122	0.042	1.000		
DEM	-0.704	-0.685	-0.677	-0.699	-0.398	0.150	0.081	0.464	1.000	
ROL	0.8484	0.8232	0.6935	0.7893	0.4756	-0.128	-0.118	-0.462	-0.76	1.00

Kaynaklar

Borensztein, E., De Gregorio, J. ve Lee, J.W. (1998), "How does Foreign Direct Investment Affect Economic Growth?", *Journal of International Economics*, 45(1998), 115-135.

Brunner, Allan, D. (2003), "The Long-run Effects of Trade on Income and Income Growth", Working Paper 03/37, International Monetary Fund, Washington.

Carkovic, M. ve Levine, R. (2002), "Does Foreign Direct Investment Accelerate Growth?", <http://siteresources.worldbank.org/INTFR/Resources/fdi.pdf>

Caselli, Marco (2008), "Measuring...What? Notes on Some Globalization Indices", *Globalizations*, 5(3), 383-404.

Caselli, Marco (2012), *Trying to Measure Globalization Experiences, Critical Issues and Perspectives*, Springer Brief in Political Science, Italy.

Chang, C.P. ve Lee, C.C. (2010), "Globalization and Growth: A Political Economy Analysis for OECD Countries", *Global Economic Review*, 39(2), 151-173.

Chang, C.P., Berdiev, A.N. ve Lee, C.C. (2013), "Energy Exports, Globalization and Economic Growth: The Case of South Caucasus", *Economic Modelling*, 33, 333-346.

Chang, C.P., Lee, C.C. ve Hsieh, M.C. (2011), "Globalization, Real Output and Multiple Structural Breaks", *Global Economic Review*, 40(4), 421-444.

Clemens, M.A. ve Williamson, J.G. (2004), "Why did the Tariff–Growth Correlation Reverse after 1950?", *Journal of Economic Growth*, 9(1), 5-46.

De Lombaerde, P. ve Iapadre, P.L. (2008), "The World is not Flat: Implications for the Construction of Globalization Indicators", *World Economics*, 9(4), 159-180.

Dollar, David (1992), "Outward-Oriented Developing Economies Really do Grow more Rapidly: Evidence from 95 LDCs, 1976-1985", *Economic Development and Cultural Change* 40(3), 523-544.

Dollar, D. ve Kraay, A. (2004), "Trade, Growth and Poverty", *The Economic Journal*, 114(493), 22-49.

Dreher, Axel (2006), "Does Globalization Affect Growth? Evidence from a New Index of Globalization", *Applied Economics*, 38(10), 1091-1110.

Dreher, A., Gaston, N. ve Martens, P. (2008), *Measuring Globalisation: Gauging its Consequences*, Springer, New York.

Dünya Bankası (2014), WDI Veri Tabanı

Dünya Bankası (2014), WGI Veri Tabanı

Edwards, Sebastian (1998), "Openness, Productivity and Growth: What do We Really Know?", *The Economic Journal*, 108(447), 383-398.

Elmawazini, K. ve Nwankwo, S. (2013), "Globalization and Income Gap between Rich and Poor Nations, *Economic Issues*, 18(2), 19-40.

Figge, L. ve Martens, P. (2014), "Globalization Continues: The Maastricht Globalization Index Revisited and Updated", *Globalizations*, 1-19.

Freedom House (2014), "Freedom in the World 2012", <http://www.freedomhouse.org/reporttypes/freedom-world> (Erişim: 15.02.2014)

Garrett, Geoffrey (2001), "The Distributive Consequences of Globalization", <http://econ.ucdenver.edu/beckman/Econ6410/garrett-distributive.pdf> (Erişim: 15.02.2014)

Greenaway, D., Morgan, W. ve Wright, P. (1998), "Trade Reform, Adjustment and Growth: What does the Evidence Tell Us", *The Economic Journal*, 108(450), 1547-1561.

Gurgul, H. ve Lach, L. (2014), "Globalization and Economic Growth: Evidence from Two Decades of Transition in CEE", *Economic Modelling*, 36, 99-107.

Harrison, Ann (1996), "Openness and Growth: A Time Series, Cross-Country Analysis for Developing Countries", *Journal of Development Economics*, 48, 419-447.

Heshmati, A. ve Lee, S. (2010), "The Relationship between Globalization, Economic Growth and Income Inequality", *Journal of Globalization Studies*, 1(2), 87-117

KFP (2007), A.T. Kearney/Foreign Policy Globalization Index 2007, http://www.foreignpolicy.com/articles/2007/10/11/the_globalization_index_2007 (Erişim: 10.03.2014)

KOF (2014), 2014 KOF Index of Globalization, http://globalization.kof.ethz.ch/media/filer_public/2014/04/15/rankings_2014.pdf, (Erişim: 10.03.2014)

KOF (2014a), Method of Calculation, <http://globalization.kof.ethz.ch/> (Erişim: 10.03.2014)

KOF (2014b), Variables and Weights, <http://globalization.kof.ethz.ch/> (Erişim: 10.03.2014)

KOF (2014c), 2014 KOF Index of Globalization, http://globalization.kof.ethz.ch/media/filer_public/2014/04/15/method_2014.pdf (Erişim: 10.03.2014)

Köse M. A., Prasad, E., Rogoff, K. ve Wei, S.J. (2006), "Financial Globalization: A Reappraisal", IMF Working Paper, WP/06/189.

Krugman, Paul (2007), "Trade and Inequality", <http://www.voxeu.org/article/trade-and-inequality-revisited> (Erişim: 12.03.2014)

Leitao, N.C. (2013), "Cultural Globalization and Economic Growth", The Romanian Economic Journal, 47, 17-28.

Levine, R. ve Renelt, D. (1992), "A Sensitivity Analysis of Cross-Country Growth Regressions", The American Economic Review, 82(4), 942-963.

Martens, P. ve Zywietz, D. (2006), "Rethinking Globalization: A Modified Globalization Index", Journal of International Development, 18, 331-350.

Martens, P., Caselli, M., Lombaerde, P.D., Figge, L. ve Scholte, J.A. (2014), "New Directions in Globalization Indices", Globalizations, 1-12.

Polterovich, V. ve Popov, V. (2005), "Democracy and Growth Reconsidered: Why Economic Performance of New Democracies is not Encouraging", http://mpira.uib.uni-muenchen.de/21606/1/MPRA_paper_21606.pdf, (Erişim: 12.03.2014)

Potrafke, Niklas (2014), "The Evidence on Globalization", CESIFO Working Paper No.4718.

Rao, B.B. ve Vadlamannati, K.C. (2011), "Globalization and Growth in the Low Income African Countries with Extreme Bounds Analysis", Economic Modelling, 28(3), 795-805.

Rao, B.B., Tamazian, A. ve Vadlamannati, K.C. (2011), "Growth Effects of a Comprehensive Measure of Globalization with Country-Specific Time Series Data", Applied Economics, 43(5), 551-568.

Rodriguez, F. ve Rodrik, D. (1999), "Trade Policy and Economic Growth: A Skeptic Guide to Cross-National Evidence", NBER working paper 7081.

Sachs, J.D. ve Warner, A. M. (1995), "Economic Reform and the Process of Global Integration", Brookings Papers on Economic Activity,1, 1-118.

Salvatore, Dominick (2004), "Globalization and Economic Growth in the World Economy", New Medit N, 1, 4-8.

- Samimi, P. ve Jenatabadi, H.S. (2014), "Globalization and Economic Growth: Empirical Evidence on the Role of Complementarities", *Globalization and Economic Growth*, 9(4), 1-7.
- Samimi, P., Lim, G.C. ve Buang, A.A. (2012), "A Critical Review on Synthetic Globalization Indexes", *International Journal of Fundamental Psychology and Social Sciences*, 2(1), 28-31.
- Scholte, J.A. (2008), "Defining Globalization", *World Economy*, 31(11), 1471-1502.
- Stiglitz, Joseph E. (2004), "Globalization and Growth in Emerging Markets", *Journal of Policy Modeling*, 26, 465-484.
- Villaverde, J. ve Maza, A. (2011), "Globalization, Growth and Convergence", *World Economy*, 34(6), 952-971.
- Vujakovic, Petra (2010), "How to Measure Globalization? A New Globalization Index (NGI)", *FIW Working Paper No 46*.
- Wacziarg, R. ve Welch, K.H. (2003), "Trade Liberalization and Growth: New Evidence", *NBER Working Paper No. 10152*.